

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{4}$ strani 20 K, na $\frac{1}{8}$ strani 10 K in na $\frac{1}{16}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir

Št. 10. V Ljubljani, 31. maja 1911. Letnik XXVIII.

Obseg: Nekaj o prasičereji. — Kaj po toči v vinogradih? Držite ga — beguna! — R. Legvart: Živinoreja, druga knjiga: Govedoreja. — Poljsko gledališče. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Nekaj o prasičereji.

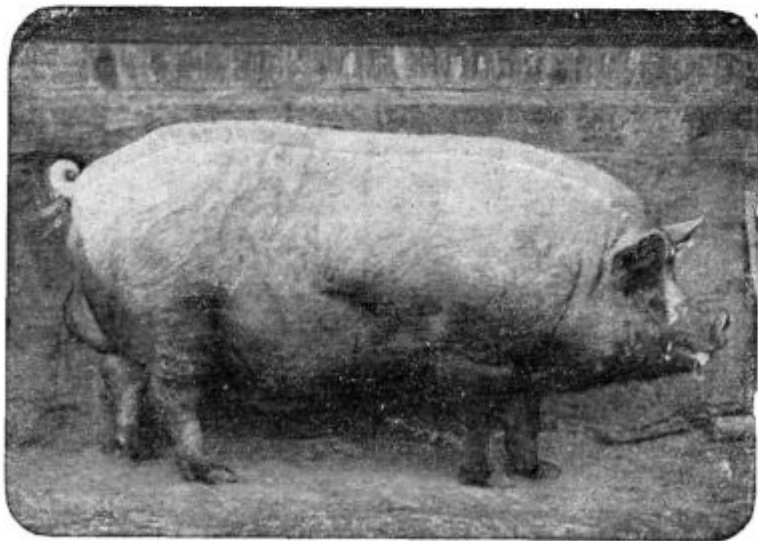
Pri prasičereji se je pri nas na Kranjskem zgodil v zadnjih dveh desetletjih velikanski preobrat.

Poprej smo imeli na Krajskem le nektare in majhne pokrajine, kjer so se v resnici pečali s prasičerejo, povsodi drugje so pa spomladi kupili za pitanje mlade prasiče, in sicer največ hrvaške, ki so jih redili in pitali ter potem jeseni ali pozimi za dom porabili, oziroma spitane prodali. Na Kranjsko je prišlo na leto kakih petdeset do šestdeset tisoč mladih prasičev v omenjene svrhe.

Te razmere so se korenito izpremenile, kajti skoraj v vsej deželi so se pričeli pečati z rejo prasičev, in sedaj dobimo veliko večino mladih prasičev doma, in komaj deset tisoč jih pride od drugje, in še ti so večinoma že odrasli ali celo popolnoma spitani.

S pričetkom domače reje prasičev se je zaplodila pri nas na Kranjskem posebna prasičja pasma. Podlaga

te pasme so bili deloma domači, največ pa hrvaško-ogrski plemenski prasiči, ki so se polagoma prekrizali s prasiči žlahtnejših pasem, zlasti z veliko belo angleško pasmo.

Podoba 26.

Vsaka pasma živine je vsekdar stvor svoje rodne pokrajine; pasmo narode namreč talne in podnebne razmere njenega doma v zvezi s kakovostjo njegovega kmetijstva in običajne reje. Tako se je tudi danes naš kranjski prasič, ki je nastal iz domačega ali hrvaškega po prekrizanju s kako žlahtno pasmo, prilagodil našim talnim in podnebnim razmeram in se vrhu tega v posameznih pokrajinah razločuje v svojih lastnostih po razmerah, ki tamkaj vladajo pri kmetijstvu in pri načinu

reje prasičev.

Tako imamo na Kranjskem marsikje že prav izbornu domačo požlahtnjeno prasičjo pasmo, kakor n. pr. v kamniškem okraju in na šentjernejskem polju, ki je vajena vsem našim razmeram in ki navzlic velikim neprilikam vendarle dobro uspeva in dobro plačuje

prasičerejcu njegov trud. Lahko rečemo, da smo glede prasičereje na pravem potu in da nam sedaj ne preostaja drugega, kakor da kmetovalce venomer poučujemo, kako se da v prasičereji še napredovati. Kakor pri vsaki panogi živinoreje, tako moramo tudi pri prasičereji imeti svoj cilj, ki moramo za njim stremiti.

Cilj naše prasičereje bodi, doma vzgajati prasiče, ki krmo, ki jim jo moremo dajati, dobro porabijo, ki so rodovitni, zgodaj dozoreli, se dajo radi in hitro opitati in so trdne narave. Če naj ta cilj dosežemo, ni poglobljena reč uvajati v deželo žlahtne plemenske živali, ki služijo za prekrizavanje, ampak moramo tudi prasiče pravilno oskrbovati in pri rejci ter pri odreji z njimi pravilno ravnati. Imeti moramo pred očmi, da imajo prasiči drugače ustvarjena prebavila, kakor goved, konji itd., in jih je zato treba primerno njih naravi pravilno krmiti; ne smemo pozabiti, da se prasič le tedaj utrji, če ima svetel, snažen in zraven svinjak, če ima priliko gibati se na planem in se pasti, da dobiva poleg dobre zelene klaje tudi dovolj rudninskih snovi in razne živalske hrane, ki je prasičem neobhodno potrebna, kajti prasiči so od narave vsejedci in ne potrebujejo samo rastlinske hrane, ampak tudi živalsko. S takim ravnanjem se prasičem tudi okrepi njih zdravje.

Prasič kake čiste žlahtne pasme za večino naših kmetov ni poraben, ker potrebuje preveč pozornosti in predragega oskrbovanja. Za nas je požlahtnjen in utrjen domač prasič najboljša žival.

Poglavitne napake, ki jih pri prasičereji pri nas še vedno delamo, so zatohli in nesnažni svinjaki, nezadostno gibanje na planem, pomanjkanje primerne prasičje paše, prezgodnja raba prasičev za pleme in ne-

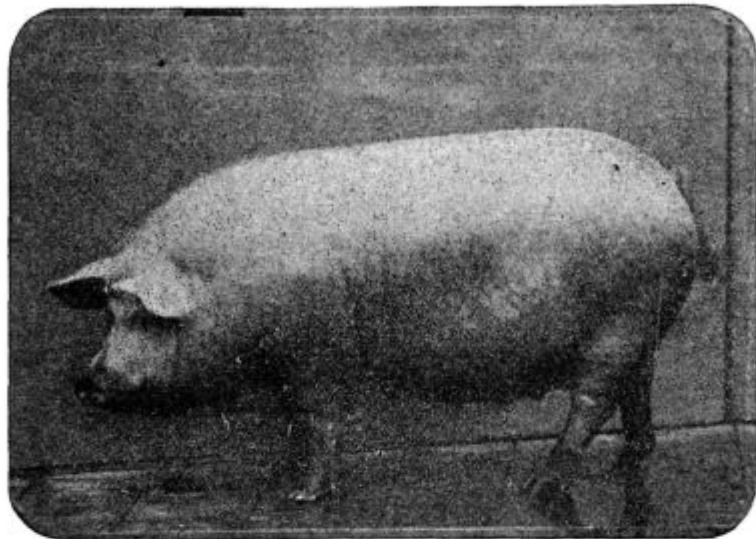
primerno oskrbovanje mrjasca. O vseh teh rečeh smo v našem listu že mnogokrat pisali, zlasti svoj čas v dolgi vrsti spisov pod naslovom „Soseba Razumnika prasičereja“, ki jih je naša družba izdala ponatisnjene v posebni knjigi, ki se dobiva po 1 K.

Kakor je bilo pri nas s prasičerejo, tako je bilo tudi na Nemškem, a tudi tamkaj, kjer so poprej od druge morali vsako leto kupovati na milijone tujih prasičev, jih sedaj doma rede in dosledno delujejo na vzgojo požlahtnjenega in utrjenega domačega prasiča. V tem pogledu ima velike zasluge Edvard Meyer v Friedrichswerthu, ki vzreja utrjene domače nemške prasiče za prodaj in pri svoji rejci posebno gleda na pravilno ravnanje s prasiči. Iz njegovega spisa o prasičereji objavimo niže doli nekaj odlomkov ter podobe, ki nam jih je Meyer v to svrhu prijazno posodil.

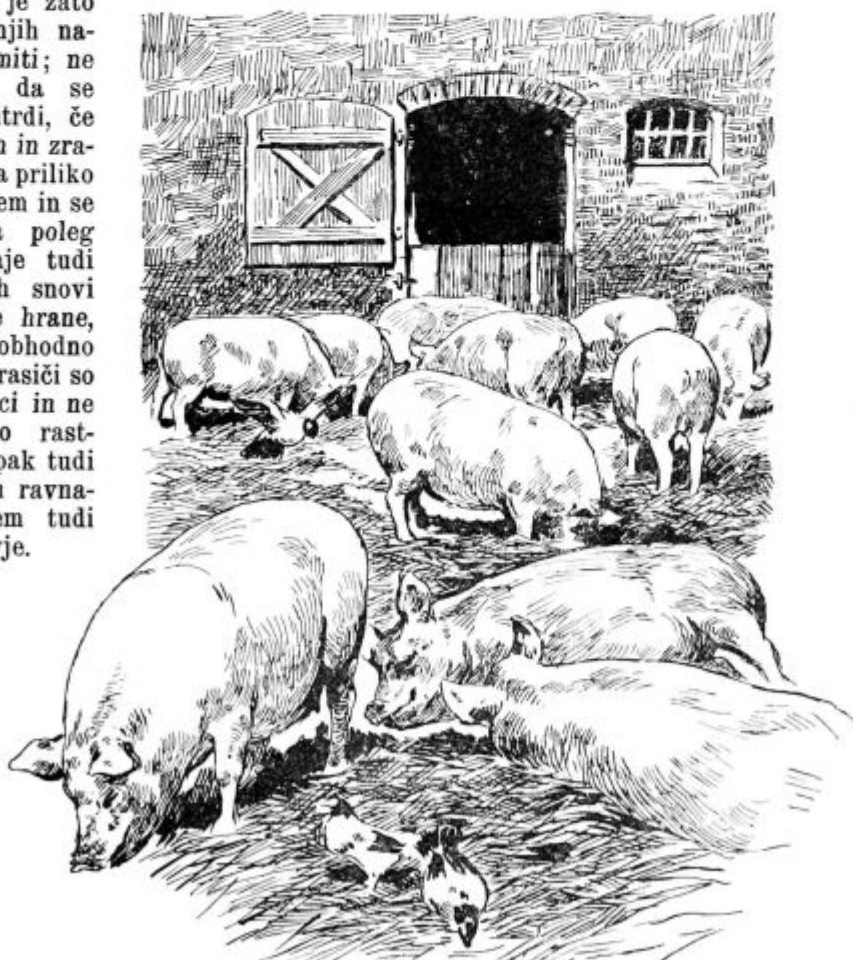
Meyer redi na svojem posestvu prasičjo pasmo, ki se imenuje „požlahtnjena nemška domača prasičja pasma“, ki je nastala iz križanja domače nemške pasme z drugimi, žlahtnimi, ki je vajena vsem tamošnjim razmeram in se s primerno vzrejo vzdržuje krepka in zdrava. Meyer vzreja prasiče s kvišku stoječimi ušesi (glej mrjasca na podobi 26.) in tudi z visečimi ušesi (glej plemensko svinjo na pod. 27.). Ker on redi plemenske prasiče za prodaj, se mora ozirati tudi na take brezpomembne vnanjosti, kakor so n. pr. ušesa, da more ustreči željam svojih odjemalcev.

Poglavitno Meyerjevo delovanje pri vzreji svojih prasičev je vsestransko utrjevanje živali potom umne reje, pravilnega ravnanja in oskrbe, pri čemer se posebno velika važnost polaga na pašo in sploh na zadostno gibanje na planem. Od pomladi do pozne

jeseni hodi vsa čreda po dvakrat na dan za dve uri na pašo, kjer dobiva vso hrano. Le mlade svinje prvesnice, ki še niso popolnoma dorasle,

Podoba 27.

Podoba 28.

dobivajo zvečer v svinjaku nekaj priboljška ki obstoji iz pšeničnih otrobov, ječmena, turščice in nekoliko zdrobljenega boba, kar se vse skupaj s pšeničnimi ple-vami in z vodo zmeša v goste žgance.

Prasiči se pasejo na deteljišču (na domači detelji), ki se vsako leto sproti seje. Jeseni se seveda po možnosti strnišča porabijo za pašo. Za pijačo služi le čista voda. Pujski, ki še niso dva meseca stari, ne hodijo s čredo na pašo, zato se pa dvakrat na dan dovolj gibljejo na tekališčih poleg svinjakov. Korist paše je posebno velika, zato naj je nihče ne opušča. Predvsem je prehranjevanje prasičev na paši najcenejše in najnaravnejše. Prasiči pojedjo na paši tudi veliko škodljivcev, kakor polžev, ogrcev, bramorjev, hroščev, miši itd. Z uživanjem teh raznovrstnih krmil v zvezi z rudninskimi snovmi iz prsti se prasiči prav lepo razvijajo, dobe močne kosti in vsled gibanja na planem se okrepe mišice in kite; brez paše sploh ni misliti na vzrejo zdravih živali. Paša za prasiče slednjič nič drugega ne pomeni, kakor da dobe zopet one predpogoje za uspevanje, ki je prasič v njih prvotno živel.

Pri prasičji paši se je na naslednje ozirati: Živali se morajo počasi gnati na pašo in s paše. Na detelji se ne sme pustiti pasti, dokler je rosna. Na strnišča naj pa gredo prasiči kolikor mogoče zgodaj zjutraj, zlasti če so oddaljena in če je vroče vreme. Na paši naj se prasiči po možnosti razkrope, da se pri jedi drug drugega ne motijo. Preden pridejo živali na pašo, se morajo zadostno napojiti.

Vsi Meyerjevi svinjaki so obdani od tekalish za prasiče, kakor kaže podoba 28. Na teh tekalishih prasiči, mladi kakor stari, tekajo in se valjajo v vsakem letnem času od zgodnjega jutra naprej. Zato se prasiči ne krepijo le z gibanjem na oddaljenih pašnikih in v solnčnih kopeljih, ampak tudi na tekalishih. Vsled tega so prasiči silno utrjeni in jih ne poseka v tem pogledu nobena druga prasičja pasma.

Povsodi tam, kjer je prasičja paša nemogoča ali kjer se prasiči ne morejo na tekalishih dovolj gibati, je posebno važnost polagati na pravilno ureditev svinjaka. Svinjaki, kjer naj prasiči dobro uspevajo in zdravi ostanejo, morajo biti zračni in snažni ter tako urejeni, da jih je lahko dobro prezračevati in pozimi zadosti segreti in poleti zadosti hladiti. Skrbeti je za dovolj zraka in za dovolj svetlobe.

Mladi mrjasci, ki se še ne rabijo za plemo, se morajo z močnimi krmili dobro prehranjevati. Pri tem je pa treba paziti, da se ne spitajo, kar se doseže edinole z zadostnim gibanjem na prostem. Nikakor ni takim živalim dajati krme, ki jih dela ohlapne, lene in trebušne. Starejši mrjasci, ki že plemenijo, naj istako dobivajo krepko krmo, ne pa tako, ki obtežuje prebavila. Plemenski mrjasci morajo biti sicer dobro rejeni, nikdar pa ne pitani. Če naj se stari mrjasci ne zdebele, da ne postanejo leni in da so dolgo časa porabni za plemo, se jim mora dati prilika, da se dovolj

gibljejo. Pri Meyerju v Friedrichswerthu jih celo jahajo, kakor kaže podoba 29.

Kaj po toči v vinogradih?

Vreme zahteva vsako leto žrtve, letos tu, drugo leto tam, ali tudi zapored v istem kraju. Zlasti vinogradniki s svojim dragoceno in trudapolno pripravljenim upom na dobro trgateg najhuje čutijo šibo toče. Pride nekaj minut, ko se toča iz neba siplje, in ves račun je temeljito zmešan.

Kmetovalec, posebno vinogradnik, pa mora biti žilav, saj ga stavi njegov poklic, v vedni boj z elementi. Če že ne more zaprečiti, naj vsaj slabe učinke kolikor mogoče ublaži. Letos je toča že mnogo poklestila, pa lahko še. Primerno je torej sedaj v tej zadevi nekaj besed, zlasti za vinogradnike. Vinogradnik ima po toči dvojno skrb, in sicer: 1. rešiti, kar se še od letine rešiti da, 2. slabi vpliv toče na trgateg prihodnjega leta kolikor mogoče omejiti. Najbolj nesrečen je tisti, ki po uimi iz jeze ali obupa roke križem držeč prepušča vinograd samemu sebi.

Vsaka toča vzame precej letine. Navadno se

neposredno po toči vse vidi še mnogo hujše, kakor je v resnici. Rastline imajo sploh zmožnost zunanje poškodovanje precej dobro prenašati, ker hitro zaprejo zunanje rane s posebnimi uredbami. Seveda je to odvisno od obsežnosti poškodovanja. Toča škoduje le z vdarcem, ki povzroči, da dotični deli odmro. Čimbolj gosta je toča, tem hujši njen učinek. Baš najbolj gosta pada navadno toča, ki je nekaj nad grahovo debelostjo; take se je tudi najbolj bati. Toča pada

Podoba 29.

le progoma, poškoduje včasih zelo dolge pa ozke proge. Bodi pa poškodba taka ali taka, vedno vpliva bolj ali manj neugodno na vso rastlino. Vsled obilnih ran, odbitega ali raztrganega listja je rastlina bolj ali manj oslabiljena. Zaraščanje ran porabi mnogo plastičnih, po delovanju listja in korenin nastalih snovi. Raztrgano in obtolčeno listje pa seveda ni popolnoma kos niti svoji navadni nalogi, še manj povišani. Korenin toča sicer ne poškoduje, a so odvisne neposredno od listja. Okrepljene korenine pomagajo tudi obnemoglemu listju do nove moči, oziroma povzročajo njegovo nadomestilo. Saj vendar vsakdo vé, da ima vinograd, ki je dobro zagnojen in dobro prekopan, veliko večje površje mnogo delavnejšega temnozelenega listja. To občeznano dejstvo naj se v po toči poškodovanih vinogradih praktično porabi. Za krepljenje korenin hodi po toči v prvi vrsti v poštev okolnost, da je zemlja čista pleva in rahla, torej pridno okopavanje. Korist okopavanja je vendar pri vseh okopavinah: pri koruzi, krompirju itd., tako očitna, pri trsu se pa le premalo upošteva, kar stane velike izgube pri pridelku. Baš od toče poškodovani vinogradi se morajo še pridneje okopavati kakor drugi, ker tu ne gre samo za

to, rešiti kar mogoče še od istoletnega pridelka, ampak še bolj gre za to, da se vsaj za prihodnje leto kolikor mogoče velika rodovitnost osigura. Vinogradnik naj nikoli ne pozabi, da skrbi za pridelek prihodnjega leta že z obdelovanjem letošnjega. Posebno še velja to za od toče poškodovane. Za krepljenje korenin ima velik pomen gnojenje. Komur je mogoče, naj bi kmalu po toči trosil amonijev sulfat, kakih 100 kg na oral, ali pa trsje z gnojnico zalival. Kdor tega ne stori še sedaj, naj močno poškodovane in morda itak oslabele trte vsaj jeseni primerno zagnoji. Kjer je rast itak bohotna, tam tega sicer ni treba, a to so redke izjeme. Na zdravem listju, ki krepko asimiluje, je mnogo ležeče.

Listje rastlin ima tri važne naloge, in sicer asimilacijo, transpiracijo in respiracijo. Raztrgano listje nudi mnogo več prilike raznim škodljivcem, da se na njem naselijo. Ni jim treba šele iskati pota v notranjost. **Peronospora torej po toči silno posebno silno na trsje, ga oškoduje tem huje.** Neposredni nesreči sledi torej še hujša posredna. Po toči je torej treba takoj zmes galice napraviti ter pridno škropiti, od ostalega listja pa ohraniti, kolikor mogoče. Nekaj časa po toči se listje tudi še nekoliko obrase, vsaj zalistniki napravijo še novega listja, treba je tudi to zelenje pred peronosporo varovati, torej škropljenje za en teden ali 14 dni ponavljati.

Toča poškoduje ne samo listje in grozdje, čestokrat tudi mladike, ki so potrebne za prihodnjeletno obrezovanje. Čim prej pride toča, tem večjo škodo napravi v tej zadevi. Na že precej dozorelih mladikah vseka le rane, ki se sicer nikoli popolnoma ne zacelijo in napravijo rožje od njih neporabno za grobanje, ključe itd. Za prihodnjeletno obrezovanje pa le ostane večinoma še dovolj porabnega rožja na izbiro, ki utegne po primernem postopanju po toči tudi dovolj rodovito biti. Zgodnja toča pa poseka včasih večini mladik vršiče, tako da jim le nekaj očes ostane. To je zlo, ki ima zelo slabe posledice, če tako trsje po toči v nemar pustimo, ki se pa lahko zelo popravi, če se pravilno postopa. Tako poškodovane mladike kaže rezati prav nakratko, na čepke z enim očesom, tako da poženo samo po eno krepko mladiko, dočim bi jih sicer po več slabih pognale. Seveda je treba vse druge mladike opletiti in le nekaj, n. pr. štiri, takih čepkov pustiti. Če že istoletni up splava po vodi, je vsaj močno rožje za prihodnje leto osigurjeno. Imel sem premnogokrat priliko prepričati se, da je imelo tako postopanje celo še po toči, padli v drugi polovici junija, izvrstne uspehe, da je trsje, ki se je tako z njim ravnalo, prihodnje leto obilno rodilo, dočim je zanemarjeno tudi v drugem letu kaj klavarno ostalo. Seveda se ne sme s takim korenitim postopanjem človek prenačati; počakati je nekaj časa, da se učinek toče bolj spozna, ter šele tedaj se gre po natančnem predudarku na delo. V vsakem slučaju je pa po toči poškodovano trsje za zimsko pozebo mnogo bolj občutljivo kakor nepoškodovano, in to je tudi navadno vzrok, da je prihodnje leto trs manj rodovitno, četudi ni bilo mladje Bog vé kako obtočeno. Vinogradnik naj torej smatra za najvažnejše sredstvo obrambe prihodnjeletne rodovitnosti zavarovanje rožja proti zimski pozebi. Zimska pozeba itak krči pri normalnih razmerah odveč rodovitnost, in bi bilo zavarovanje trsja proti pozebi v mnogih legah itak redno potrebno. Oni, ki jim je toča prizadejala, naj pa tega nikakor ne opuste. Da bi le enkrat naši vinogradniki opustili predsodke proti zagrinjanju trsja z zemljo. Izgovori na prevelike

stroške, nemogočnost višji trs z zemljo zagrniti itd., bi se pokazali za prazne, če bi se začele trte res zakopavati. Kjer se trte res zakopavajo, tam se vidi ničevnost teh izgovorov. Res je, da prizadeva to nekaj malega več dela, a ne mnogo več kakor ena dobra kop. Pri sedanjih cenah vina že 1 hl s tem sredstvom prihranjenega vina vse stroške za 1 oral obilno poplača, a pri prav zagrnjenem trsju si prihranimo pa večinoma mnogo, mogoče tudi 30 in več hektolitrov na oralu.

Kdor je eno leto brez dohodka, ker mu je toča ves pridelek pobila, kdor je torej redna dela eno leto zaman opravljal, tistemu je seveda toliko huje, po toči potrebna pomnožena dela opraviti. Kdor nima denarja v rezervi, v svojem obupu vso stvar pusti v nemar, je tem bolj oškodovan. To je gotovo hudo in za marsikterega osodepolno. Takega boli, če se mu priporočajo sredstva, ki naj z njimi omeji škodo, ki mu pa povzročajo nove velike stroške. Ker nam že ni dano neizmerne elementarne sile krotiti, ker jim je vsak kmetovalec na milost in nemilost izročen, je treba njih učinke vsaj po možnosti za posameznega ublažiti. Tu je treba vzajemnosti, ker danes to lahko zadene enega, jutri drugega. Vzajemnost, glavni pogoj za uspešnost bojevanja kmetovalcev napram neugodnim vplivom narave in družabnega življenja, ima tudi v tej zadevi lepo polje. Lepo in pametno bi bilo, da se vinogradniki kolikor mogoče vzajemno podpirajo. Vzajemnost naj bi se tu pokazala v kolikor moč splošnem zavarovanju, ki edino primerno razdeljuje prispevke. Najprimerneje in najboljše bi seveda bilo, da vzamejo upravne oblasti to v roko. Na to se tudi dela. Preden pa pridemo tem potom do cilja, bo še marsikteri od toče prizadet vinogradnik moral stradati ali pa rodno mu grudo zapustiti. Dosedanjim nezavarovanim poškodovancem pa ne more edino le odpis davka in pa morda majhna odškodnina v denarju mnogo koristiti. Pomagati bi se jim moralo s posebno po toči še potrebnimi tvarinami, z galico in z umetnimi gnojili, takoj po toči zlasti z amonijevim sulfatom, na jesen še s fosfati in s kalijevimi solmi, da spravijo svoje trsje zopet k primerni moči.

Ivan Belle.

Držite ga — beguna!

(Konec.)

Nič bolje kakor gnojnice se ne godi gnoju. Vsak gospodar ve, da postaja gnoj, ki leži nekaj mesecev na kupu, vedno lažji, tudi če ni preveč izpostavljen nalive. Nekaj se torej mora izgubiti iz gnoja. Če bi dali tak preležan gnoj kemijsko preiskati, bi zvedeli, da zavzema med snovmi, ki so se poizgubile, zelo važno mesto ravno dušik. Kajti $\frac{2}{3}$ dušika, ki se nahaja v hlevskem gnoju, se ne počutita v tem hramu prav nič domače. Če se mu le količkaj ponudi prilika, temu dušiku, smuk! je že v zraku, ali pa vesla preširno raztopljen v kalni luži, ki teče s tvojega dvorišča preko občinske ali celo okrajne ceste. Ravno ti $\frac{2}{3}$ pa sta najboljše gnojilo, ki je vsem rastlinam posebno priraslo k srcu, pa tudi žledcu, zadnja $\frac{1}{3}$ je le težko raztopna in rastlina se namrdne. kadar bi bilo treba zagrizniti, češ: to grozdje je zame prekislo.

Tako vidiš, da je tudi najdragocenejši del hlevskega gnoja slepar in ubežnik.

Iz tega pa sledi, dragi moj? Da moraš varovati hlevski gnoj, da ne odnese iz njega pet dobri dušik. Tvoja izguba je toliko večja, čim bolj se stara gnoj.

Večina naših cenjenih bralcev mi gotovo pritrdi, da si že dostikrat vozil jeseni gnoj na polje, ne da bi ga bil v kratkem raztrosil in podoral, kaj ne? Kaj pa si pri tem izgubil, tega nemara nisi premislil. Morda te utegne zanimati, da je napravil namesto tebe nekdo drug poskušajo. Poslušaj!

Meseca novembra je speljal 24 voz gnoja na polje na kup, ki ga je tako pustil čez zimo. Ko je kukavica prikukala april, je raztrosil gnoj na njivo za 8 mernikov posetve. Mož, ki je tako poskušal je spoznal do dna ubežno naravo dušikovo.

Najprej se je pokazalo, da se je v pol leta zmanjšala množina gnoja za polovico; namesto 24 voz ga je bilo zdaj le 12 voz. Ukradel ni gnoja nikdo, to je izpričano, ne preostane torej nič drugega, kakor razlaga, da sta izprala velik del snovi iz gnoja dež in snežnica, ki je deloma odtekel proč, deloma pronical v zemljo, deloma pa odfrčal v megle.

To je za te lep nauk, gospodar! Ravnaj pravilno s svežim gnojem, da ne izgubiš preveč v njem!

Pa morda porečeš: „Manj je že morda bilo gnoja, toda stari gnoj je bil zato boljši od svežega.“

Tudi mož, ki je delal poskuse, je mislil tako spočetka; da bi se pa popolnoma utrdil v svojem prepričanju, je napravil še tole poskušajo: pognojil je z onimi 12 vozmi starega gnoja njivo za 8 mernikov posetve, na drugo, enako veliko njivo pa je navozil 12 voz svežega gnoja. Sicer je pa obe njivi popolnoma enako obdeloval. Po vsem prostoru je nasadil krompirja; sadil in kopal ali oral ga je na obeh njivah ob istem času. Iz njive s starim, preležanim gnojem je dobil 7500 kg krompirja, na drugi njivi s svežim gnojem pa 10.500 kg. Izguba je bila torej dvojna, ne samo 12 voz gnoja je šlo rakom žvižgat, ampak poleg tega tudi še 3000 kg krompirja, ali z drugimi besedami: gnoj, ki je ležal preko zime na polju, je bilo za $\frac{1}{3}$ manj in bil je skoraj za $\frac{1}{3}$ slabši.

Iz tega zgleda si lahko vsakdo preračuni velikansko škodo, ki mu jo prizadeva slabo ravnanje z gnojem. — Pa poskus s krompirjem še ni pri kraju. Mož je sejal naslednje leto oves, pozneje deteljo in mačji rep. Njiva s slabim gnojem je kazala ves čas le izgubo v primeri s svežim gnojem. Vse to se je zgodilo, ker je bil izgubil gnoj najvažnejšo redilno snov, dušik.

Iz tega spoznaš, kako postaneš zapravljevec, kako zmanjšuješ svoje dohodke, če slabo ravnaš z gnojem. Ne hodi mimo gnojišča brez vsake pozornosti; vedi namreč, da je gnojišče podobno veliki hiši, polni blagajnikov, ki bi jo najrajši z blagajno popihali v Ameriko. Tako hišo je treba dobro zastražiti, pred vsaka vrata gre po en orožnik. Četudi ti pri gnoju žandar ne more veliko pomagati, pomagaj si pa sam s pravilnim ravnanjem.

Najprej si dobro oglej svoje gnojišče: tla morajo biti trdna in za gnojnico neprepustna, da ti ne more vdirati v tla. Skrbi tudi, da bo na najnižjem mestu gnojišča gnojnična jama, kjer se more nabirati gnojica. Gnoj ne sme biti nikoli suh, zato si oskrbi gnojnično sesalko in brizgalno. Zraven pa ne ravnaj tako, kakor dela tvoj sosed: starina si je kupil sesalko, pa samo zato, da mu rjavi v gnojnični jami — ti pa pridno škropi z njo gnoj. Zato pa daj strešnem žlebu tako smer, da deževnica ne bo tekla naravnost na gnojišče.

Če vse to storiš, boš zabranil gnojnici in zlasti dušiku beg v Ameriko. Pravi pravcati gnojni begun pa je ne pobriše v svet samo v tekoči gnojnici, ampak kjerkoli čuti le trohico prostega zraka, takoj se vsede

v zrakoplov in že se giblje veselo navzgor. Zato pozor! Ne pusti gnoja preveč v stiku z zrakom, sicer se ti koj usede v gondolo, in že ga ni več v gnoju. Če gnoj pogostoma namakaš in škropiš, potem so luknjice v gnoju namesto z zrkom napolnjene z gnojnico in zrak ne more blizu. Še bolje storiš, če gnoj najprej lepo enakomerno raztrosiš, potem pa naženeš živine gor, da ga dobro potlači. To ne škoduje živini nič, gnoju pa še manj.

V tako spravljenem gnoju je goljuf-ubežnik zaprt z 9 ključavnicami: gnoj ostane dober. Gnojišča pa, ki jih videvam povsodi pri nas, bi dala čisto drugačno fotografijo. Videti bi bile na njej gore in griči, in namesto da bi imel gnoj povsod enako višino, obleži navadno tam, kamor ga prekucne hlapec, prišedši iz hleva. Voda in zrak imata potem lahko delo v kmečki blagajni. Najdražjo snov dušikato vzameta s seboj, z njo vred pa tudi zavojček z napisom: Tu notri je kmečki denar in blagostan. Posavec.

R. Legvart: Živinoreja, druga knjiga:

Govedoreja.

(Dalje).

Da bi bilo šego, ki je posebno na Gorenjskem v navadi, namreč imeti prasiče v govejem hlevu, odločno odsvetovati, nikakor ne priznam, ker je to v gotovih okoliščinah lahko gospodarsko popolnoma opravičeno, ali celo dobro.

Pisatelj govori o hlevih, kjer stoji živina po dolgosti hleva v dveh vrstah z glavami proti sredi obrnjena, ter pravi: *Med glavami in med jaslami je za za krmljenje 120 do 150 m širok prostor.* Kaj takega zapisati je višek nezmiselnosti.

Besedilo pod podobama na str. 95. je istotako nezmiselno, ker pisatelj ne ve delati razlike med „stajo“ in med „vrsto“.

Da bi to bilo bistvo holandskih hlevov, če stoji živina v povprečnih vrstah v hlevu, ni res.

Znamenit je popis „prostora za pripravo krme“, kjer je med drugim rečeno: *Prepih se napravi na ta način, da se namesto oken napravijo velike žičnate mreže na dveh straneh tako, da ima zrak dovolj dostopa do krme.* Torej preprih se dela z velikimi žičnatimi mrežami!

Zanimiv je tale pisateljev nauk: *Zelo je priporočati zunanje stene hleva zidati v debelosti enega metra iz opeke. V sredini stene pa naj se pusti prazen 7 cm širok prostor, kamor pride zrak (je že notri!). V ta prazen prostor v zidovju je zgoraj in spodaj v vsaki steni napraviti 4 cm veliko luknjo, ki vodi na prosto, da vlažnost, ki pride iz zunanje plasti, odteka.* Nezmiselno zahtevo po 1 m debelih stenah sem že prej ožigosal, sedaj bi še radovedno vprašal, kako se v prazen prostor vrtajo luknje. In kje je moderno-znanstvena podlaga, če niti niso znani osnovni pojmi fizike? Zrak naj vendar osamuje, zato ga pa s tistimi 4 cm velikimi luknjami v praznem prostoru ni treba segrevati ali hladiti, in če bi se pri taki uredbi slednjič vlaga res obarjala, bi se to ne godilo „iz“ zunanje plasti, ampak na notranji steni. Ni lahko s par stavki povedati toliko napačnega.

Da bi moral biti zidan strop v hlevu v pozimskem času moker, si upam odločno zanikati. „Stropov iz cementa, kateri je zvezan znotraj z železjem, za hleve ni priporočati, ker vlečejo močno vase vlago“, piše Legvart

na str. 98., kar pa seveda ni res, kajti cement ne vleče vlage „vase“, in če se „pod“ takimi stropi voda obarja, je temu vzrok cement kot slab prevodnik toplote, čemur dandanes lahko moremo odpomoči.

Glede kritja z opeko pravi pisatelj: „*Ker vsaka opeka sčasoma propuša vodo, priporočati je, da se tam, kjer pride opeka skupaj, položi 30 cm široko strešno lepenko, pribije se naravnost na late.*“ Narobe, vsaka strešna opeka sčasom vedno manj prepuša vodo, in tja-vendan zapisano navodilo, podložiti 30 cm široke pasove iz strešne lepenke, ki naj se pribijajo naravnost na late, je nekaj, česar pisatelj ni premislil, kajti potem bi bilo treba vso streho najprej s strešno lepenko pokriti, mestoma celo v dveh plasteh, in slednjič bi ne bilo lat za natikanje opeke.

Da ne bom preobširen, opustim oceno odstavka o „stajah“, dasi bi imel marsikaj pripomniti.

Nikakor se ne strinjam s sodbo pisatelja o jaslilih, ki imajo dno v enaki višini s stajami. Take jasli so prav izborne, le druga uredba v hlevu mora biti potem z njimi v skladu.

Pisatelj je na str. 60. svoje knjige zapisal: „*Jasli, ki naj bi vedno bile iz cementa itd.*“, na str. 102. pa govori proti jaslim iz cementa. „*Sprednja stena jasli naj bo obložena z lesenimi deskami, da se živina pri vstajanju ob trdih jaslilih ne poškoduje, vsled česar dobi lahko otekline in bolezen na kolenih.*“ Čemu ta nepotrebni strošek, ko vendar ni res, da bi živina pri vstajanju udarjala s koleni ob jasli, in, ali otekline ni že bolezen?

Prav zelo svarim kmetovalce urediti svoje hleve po Legvartovih naukih, kajti on piše: „*Pripravno je, če se nekoliko proč od jasli postavi posebna miza, na katero pride položena krma. Ta miza je lahko narejena iz cementa.*“ Take krmilne mize morejo biti pri drugače primerni uredbi hleva res prav pripravne, a Bog ne daj, da bi bile od jasli (žleba) sploh le količkaj oddaljene, ampak morajo biti tesno spojene, drugače je prazen prostor med jaslili in krmilno mizo pravo smetišče, kjer se nabira vsa mogoča nesnaga, in je imenitno pribežališče vseh miši in podgan. „*Na jaslami se napravi 1 m visoka lestva, katera ima na zgornji strani 50 cm, na spodnji pa 10 cm široke votline, skozi katere gre živina z glavo pri krmljenju. Klini naj bodo med seboj 15 do 20 cm oddaljeni.*“ Imenitna lestva, ki ima kline v razdalji 15 do 20 cm in na zgornji strani 50 cm, na spodnji pa 10 cm široke votline! Pisatelj namreč meni krmilno zagrajo, a je ni znal popisati; taka zagraja (tako ali tako narejena) je v vzornem hlevu predpisana, da se goveda pri jedi ne motijo med seboj in da se more vršiti individualno krmljenje; zato je v popolnem nasprotju z namenom krmilne zagraje, če pisatelj trdi: „*Lestva se lahko postavi tudi ob zadnji steni jasli, tam kjer je pripravljena za slamo in seno posebna miza.*“ Tu ni pisatelju zmanjkalo le moderno-znanstvene podlage, ampak tudi osnovnih pojmov prakse, kajti pri taki ureditvi jasli puli govedo seno zadaj izza lestve ter jo raztresa in trati. Proti taki ureditvi se mora odločno ugovarjati.

„*Velikost oken naj se ravna po tem, kako visok je hlev. Čim višji je hlev, tem večja naj bodo okna.*“ V vsaki abecedni knjigi o hlevih se vendar bere, da število in velikost oken zavisi od velikosti površine hlevskih tal, nikdar pa ne od visokosti hleva.

Vse poglavje o prezračevanju hlevov je skoziin-skozi zverženo in ga lajik, ki je zanj knjiga pisana, ne more prav razumeti, in vrhutega pa silno motijo izrazi, ki jih pisatelj venomer drugačne rabi. Tako

imenuje „zračnike“ popolnoma napačno „ventilacijo“, drugič zopet „dovodnice“, potem „dovodnike“, „kanale“, „luknje“ (!), „dušnike“, „dimnike“ (!), „dušnik odvodnik“. Imenitno se bere stavek: „*v levi strani lesena na zid priklopljena ventilacija.*“ Da vsled prevelike vlage v hlevu „*žival lahko dobi tuberkulozo ali kako drugo pljučno bolezen*“ ni res, kajti vlažen hlev more kvečjemu okuženje po bacilih jetike olajšati, a kjer teh bacilov ni, vlaga sama nikdar ne bo jetike povzročila; in da bi jetika morala biti le pljučna bolezen, tudi ni res. Razlaga o napravi dovodnic, ki slove: „*..... in sicer tako, da se naredi v sredi stene en kanal približno 17 cm³ ali 14 × 20 cm znotraj v luknji*“, je pa morda ena najbolj klasičnih v vsej knjigi ter je bržkone „kubična“ enačba z dvema neznanimi količinama, ki jo edino le pisatelj zna izračunati. Potem pisatelj nadaljuje: „*Te luknje naj se uredijo tako, da vodijo od zunaj 50 cm nad zemljo v steno in potem v sredini stene in tik pod stropom v hlev.*“ Te luknje znotraj v luknji 14 × 20 cm so pač nekaj posebnega! O dobrih prevodnikih toplote pri odvodnikih govoriti je seveda napačno, to gre govoriti le o tvarini, ki so iz nje narejeni. Na str. 107. trdi pisatelj, da so *edini* dobri in uporabni leseni odvodniki (*dimniki*), a na str. 108. proglašja vendar za še boljše iz asfaltne lepenke, ki so „*takorekoč nepokončljivi*“.

Zakaj naj bodo hlevska vrata z enim oddelkom 1,25 cm (pravilno zapisano 125 cm) in z dvema oddelkoma 1,50 cm (pravilno zapisano 150 cm) široka, si ne vem tolmačiti.

Pisatelj pravilno priporoča vso gnojnično jamo narediti iz betona, a nezmisel je, kar je takoj na to zapisal. *Tla naj bodo krita ali z velikimi cementnimi ploščami ali pa, kar je še bolje, z okroglimi borovimi plohi.* Iz ostalega je seveda razvidno, da pisatelj le ni znal povedati, „okroglih plohov“ v njegovem zmislu pa vendarle ni. Zakaj je tekališče za živino „*najboljše za graditi s smrekovimi hlodi*“, pa pisatelj z nobeno besedo ni utemeljil.

S stavkom „*Pri vsakem hlevu naj se, če le mogoče, vpoštevajo tu omenjeni podatki*“ je končal Legvart poglavje o „Govejih hlevih“, jaz pa, prav površno ocenivši to poglavje, odločno svarim ravnati se po teh podatkih.

(Dalje prihodnjič).

Gustav Pirc.

Poljsko gledališče.

Meščanu, da, temu se dobro godi. Za male krajcarje se mu predstavljajo lepe igrače v krasno zidanih palačah, krasna godba, bleščeče obleke v žarno razsvetljenih dvoranah, dočim tava kmet v visokih škornjih z leščerbo v roki po blatnem morju domače vasi. Res, dobro je biti za meščana pozimi, če je v žepu potrebni cvenk. Toda poleti, posebno pa zdajle na pomlad, ljubi moj kmetovalec, bi jaz na tvojem mestu ne hotel menjati z meščanom.

Poletni dan je tvoj dan, kmet! Ko se utrinja meščanu sredi sopare in prahu njegove prestolice biser za biserom s potnega čela, ko mu zevajo ustnice za požirkom pristnega zraka z dežele, tedaj, o moj tovariš, si ti tisti, ki drži življenske klobasice lepšo polovico v svoji roki.

Poletje bodi tvoje največje veselje! Saj stojiš sedaj kot kralj sredi svoje vladavine. Srce se ti širi ob pogledu prekrasne božje narave. Upi, ki ti jih je zimski led skoraj zatrl v prsni, ti zopet ožive, in ko vidiš, kako bujno poganja vse ob majnikovem dežju, tedaj si

moraš nehote pritrditi: Kadar odloži sneženi mož žezlo, tedaj je kmet — kralj.

Rajši imava torej, prijatelj, poleti prosto naravo kot ratarja, kakor pozimi gledišče kot meščana. In, ali ni igra v naravi lepša, kakor izumetničeno igralkanje v vroči gledališki dvorani? Za godbo pa ti, kmet, tudi ni treba zavidati meščana; tebi, ki ti doni v zgodnjem, krasnem poletnem jutru od vseh strani na uho nebeško-jasni ptičji koncert. Tolci le mirnega srca pozimi svojo pot po blatni vaški cesti, in če se ti hoče grda občinska pot le preveč zameriti, tedaj zamrmraj predse: „Le imejte vi purgarji svoj ‚cigumigu‘, moj koncert poleti je tisočkrat lepši in kratkočasnejši.

In mari ni to gola resnica? Ali ti ni ozadje, štafaža, ki ti jo daje poletje s svojo lepoto, dovolj lepa? Ali se ne ponujajo godci kar sami in ti godejo in žvižgajo in piskajo, dokler ne ugasne velika žarnica na nebu? Pa recimo, da hočeš uživati na tem poletnem odru, genljivo žaloigro za jok ali pa šaloigro za smeh, mari ni tu potrebnih igralcev? Le vsedi se mirno v gledišče! Seveda baletnih plesalk, ki ne poznajo rdečice na obrazu, razen našminkane, teh ne najdeš tukaj, a tu so tvoje rastline in te ti zaigrajo, da bo veselje.

Rastlinsko gledišče! V njem tudi ne pogrešaš malopridneža, ki ga potrebuje vsaka žaloigra; na zunaj ti kaže prijazen obraz in se ti smehlja nasproti z lepim cvetom, kakor bi hotel reči: Mari nisem dečko, da malo takih? Hinavec! S svojo lepoto se šopiri kot puran po dvorišču, obenem pa krađe drugim koristnim rastlinam zrak in svetlobo. Ven z njim, kjer se prikaže — grdi plevel!

To je žaloigra, prijatelj. Toda ti imaš rajši kaj za smeh in kratek čas. Veseloigra ti je všeč, kjer se lahko smeješ nad slabostjo svojega bližnjega in ker živiš slučajno na kmetih, nad napakami svojega tovariša-kmeta. Kdor živi med ljudmi, mora računati z napakami in s slabostmi njihovimi. Tako se godi tebi, tvojim rastlinam na njivi pa nič bolje.

Tu imaš dečake, ki nimajo nikdar polnih trebuha. Zakopani morajo biti, do vratu v menaži, in če jim ne navoziš hrane ti z gnojnim vozom na stote, ne bo nikoli nič iz njih. So pa: repa, krompir, deloma tudi pšenica in rž.

Tem je treba dati svežega gnoja, sicer te puste na cedilu.

So pa tudi goske, ki imajo prenežen nosek. Dobro kosilce, kakor je hlevski gnoj, bi jim bilo že povšeči. Toda da bi se vlegle kar naravnost v jamo s smrdljivim svežim gnojem, tega pa že ne, za ves svet ne. Naj le prenašajo drugi ta smrad vse leto, naši fini znanci rajši počakajo na drugo leto po gnojenju. To sta lan in ječmen. Zahtevata sicer odločno dobro zagnojeno zemljo, a ne svežega gnoja.

Pa imamo tudi skromne duše na svojem odru. Evo vam tule oves! Kar drugim ostane, to postrže in posreba oves z najboljšim tekom. On je pastorek v kolobarjenju in z malim zadovoljen. Če pa dobi kdaj kak boljši prigrizek, četudi v obliki umetnih gnojil, je pa dvakrat bolj židane volje. Hvaležen ti bo in zraste in se zredi.

Vsi dosedanja znanci so bolj ali manj iz rodovine lenuhov. Ne ljubi se jim poriniti svojih smrkov, to je, korenin, bolj globoko v zemljo ter si poiskati tam potrebnega živeža. Rajši se šopirijo s koreninami čisto plitvo v zemlji. To so pred vsem drugim žita.

Zdaj pa pridejo na vrsto krtice. Te rijejo le noter v zemljo; tu je že pokrita miza, ker so zgoraj žita že vse pospravila. Poznate te rovke: razne detelje, peso, krompir, tudi lan.

Tako stoji pred teboj vsa vojska rastlin (žita, pesa, krompir in dr.) in hoče dušika za zobanje.

Daj ga sladkosnedežem, prijatelj, če hočeš samemu sebi dobro. Na drugi strani pa kličejo detelje: „Me ne potrebujemo dušičnatih gnojil, pričaramo si jih že iz zraka; toda če hočeš veljati za dobrega gospodarja, daj, privošči nam fosforove kisline in kalija, ta dva bi nam šla v slast.“

(Konec prih.)

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 96. Bral sem o bolgarskem kislem mleku, ki se imenuje „joghurt“. To **bolgarsko kislo mleko je baje izborno sredstvo za okrepitev in podaljšanje človeškega življenja.** Ali je to kislo mleko drugačno od našega domačega. Če je drugačno, kako krepki bolgarski kmet pripravlja svoje kislo mleko? (A. K. v K.)

Odgovor: Mleko je izmed najboljših, najredilnejših in najbolj zdravih hranil. Posebno odlično je kislo mleko. Tudi sladko mleko se v prebavih skisa in slednjič vsaj deloma učinkuje kakor kislo. V navadnem, t. j. domačem kislem mleku je pa več vrst bakterij, ki tvorijo kislo mleko, in poleg njih še mnogo škodljivih gliv, ki mleko peptonizirajo in prebavljanje motijo, zato je silno izvrstno bolgarsko kislo mleko (joghurt ali maja), ki se tako pripravlja, da se v mleku najprej z gorkoto vse nepotrebne in zlasti škodljive mlečne glive zatro, in potem se mleko cepi s čistimi joghurtovimi glivami ter se pusti, da se skisa, oziroma zasiri. Visoko starost, ki jo dosegajo Bolgari (in tudi drugi jutrovske narodi), pripisujejo ne le svojemu treznemu življenju, ampak tudi uživanju raznih mlečnih jedi, zlasti pa bolgarskemu kislemu mleku „joghurtu“ ali „maji“. Bolgari mleko skuhajo, potem ga nekoliko shlade, podkvasijo z ostankom prejšnje zdrave mase ter v zaprtih posodah nekaj ur drže pri primerni toplini, da se skisa in zasiri. Dandanes se že povsodi dobivajo čiste majine glive, ki z njimi vsakdo more doma po danem navodilu delati bolgarsko kislo mleko. Krepilna, zdravilna, zdravje in življenje ohranjujoča sila bolgarskega kislega mleka se takole razlaga: Zaužito hrano v želodcu in v črevih prebavljamo, in kar se prebavi, to vsrkajo želodec in čreva. Neprebavljena hrana gre iz prebavil kot blato. Ta pot, ki jo hodi neprebavljena hrana, je precej dolga, in da jo prepotuje, potrebuje precej časa. Čim več časa, tem slabše, zato je redno in zadostno trebljenje silno važno. Le majhen del človeškega blata je navadno neprebavljena hrana, ampak pglavitni del blata so poleg prebavljivih sokov cela vrsta raznih gliv, zlasti takih, ki povzročajo gnilobo. Vsaka gliva živi in vsako živo bitje se mora s hrano prehranjevati, in kar za življenje porabi, to tudi pozneje pretvorjeno od sebe da. Tako je tudi z glivami v črevih, oziroma z glivami v blatu. To, kar glive v blatu za časa svojega bivanja v črevih od sebe dajo, je deloma strupeno; te strupene snovi čreva vsrkajo ter jih uvedejo

v krvni obtok, in kri jih prenaša v vse telo, kjer motijo zdravje ali celo povzročajo bolezni. V človeškem telesu je vse polno gliv, koristnih in škodljivih, ki se neprestano med saboj bejumejo. Glive, ki tvorijo mlečno kislino so koristne in z veliko silo spodrivajo škodljive; posebno močne so v tem pogledu majine glive, to so glive bolgarskega kislega mleka, ki v črevih skoraj vse škodljive glive uničijo. Kdor torej redno uživa bolgarsko kislo mleko (joghurt ali majo) ima v črevih ostanke neprebavljene hrane brez škodljivih gliv, zato ima zdravo kri, njegovo prehranjevanje je redno, on je zdrav, krvne žile mu ostanejo do visoke starosti prožne in se mu dolgo časa ne potrdijo, kajti le strjenje (napačno rečeno zaapnenje) žil je edini naravni vzrok smrti, ki ji seveda nihče ne uide.

Vprašanje 97. Pri nas nekteri trdijo, da ni vseeno, če se modra galica za škropljenje trt raztopi v mrzli ali gorki vodi, in da je učinek modre galice, raztopljene v gorki vodi, manjši. Koliko je resnice na tem? (M. P. v K.)

Odgovor: Na učinek modre galice nima prav nobenega vpliva, če se raztopi v mrzli ali v gorki vodi, kajti manjša ali večja toplota prav nič ne izpremeni kemijske sestave modre galice.

Vprašanje 98. Ali ima najemnik lovišča pravico streljati mačke na njivah in travnikih svojega lovišča? Tukajšnji najemnik mi je namreč ustrelil mačko, ki je bila jako dobra ter je zapustila štiri mladiče tri dni stare. Torej ne velja izgovor, da dobra mačka ne gre od hiše in ne gre lovit miš na polje. (A. P. v R.)

Odgovor: S cesarskim patentom z dne 7. marca l. 1849. so se izdale nove navedbe glede lova, in sicer za vse naše dežele razen Češke in Dalmacije. Ministrstvo za notranje zadeve je pa z odlokom z dne 15. decembra l. 1852., št. 5681., vse načelnike deželnih vlad pozvalo, naj vnovič razglase vse še veljavne lovsko-policijske navedbe, ki niso v nasprotju s prej omenjenim cesarskim patentom. Teh lovsko-policijskih navedb je več, in zlasti je v gotovi meri še veljaven lovski patent z dne 28. februarja l. 1786. Vsled tega ministrskega odloka so v nekaterih deželah izšle v deželnih zakonikih objave dotičnih deželnih vlad ali namestnih, za kranjsko deželo pa taka objava ni izšla. V vseh teh objavah drugih dežel ni nikjer govorice o mački. Edino češka dežela, ki ima svoj poseben lovski zakon, ima v § 40. tega zakona določilo, da se v loviščih smejo streljati mačke, ki se zalotijo 380 m (200 sežnjev) oddaljene od bližnje hiše. Ta določba češkega zakona seveda pri nas ni veljavna. Mi smo glede tega predmeta prebrskali vse lovsko-policijske navedbe, smo tudi povpraševali pri osebah, ki so večje lovsko-policijskih navedb, a nikjer nismo zasledili in se nam ni povedalo o zakonu ali naredbi, ki bi se po nji pri nas na Kranjskem mačke po lovcih sploh smeje pobijati. Mi torej stojimo odločno na stališču, da lovec v svojem lovišču domače mačke sploh ne sme pobiti, in bomo to svoje stališče le tedaj izpremenili, če nas kdo s kakim dokazom drugače prepriča. Pobite mačke se pa iz javnih zdravstvenih ozirov odločno ne smejo pustiti ležati, temveč je na vsak način tisti lovec, ki jo ustrelil, tudi zavezan na primeren način odstraniti jo.

Vprašanje 99. Pri nas dela na travnikih veliko škodo plevel, ki ga imenujamo „škropotec“. Sami bi ga bili že zatrli s porezovanjem, preden odevete in naredi seme, a nad nami ležeče vasi ob Savi kosijo na svojih travnikih le starino, zato se tamkaj naredi seme, ki ga Sava ob povodnjih donaša na naše travnike. To je nam velika škoda, kajti škropotec zaduši žlahtnejše trave in zelišča na travnikih, gnojenje ni tako uspešno in mi smo zelo oško-

dovani pri svojem prizadevanju, da bi dvignili živinorejo in mlekarstvo, za kar imamo mlekarstvo zadrugo in sedaj tudi živinorejsko zadrugo. Kam naj se obrnemo, da ne bomo oškodovani po malomarnosti naših sosedov v vaseh zgoraj ob Savi? (M. M. v D.)

Odgovor: Plevel škropotec ali vošček (*Alectrolophus major*) je enoletna rastlina, ki ji seme dozori meseca julija in ga ni težko zatreti, če se poreže, preden dozori seme, ali pa se z dobrim obdelovanjem in gnojenjem poskrbi na travnikih za bogatno rast, da se prvič že morejo kositi, preden zori škropotec. Seveda je vsak trud zastoj, če voda prinaša vsako leto novo seme iz višje ležečih travnikov, kjer jih malomarno obdelujejo. V tem slučaju ni druge pomoči, kakor da se malomarni sosedje s pomočjo zakona prisilijo k zatiranju škropotca. V to svrhu služi § 3. dež. zakona z dne 11. februarja 1883. l., ki se tiče zatiranja predenice in drugih plevelov, ki so kmetijstvu obče škodljivi. Na podlagi tega § more deželni predsednik po zaslišanju izvedencev in s pritrdilom deželnega odbora izdati naredbo glede zatiranja takega takega plevela. Vsled Vašega vprašanja se je glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske pečal v svoji zadnji seji s to zadevo in je že vložil prošnjo na deželno vlado za primerno ukrepitev.

Vprašanje 100. Pri nas smo naredili elektrarno ter bo žica napeljana na drogih iz lesa, ki je bil pričetkom meseca maja posekan. Kako se leseni drogi narede trpežnejši? Nekteri so proti priporočenemu mazanju s karbolinejem, češ da karbolinej skoz razpoke v les zašlo vodo zadržuje, da se ne posuši in potem les znotraj še hitreje trhljeni. Ali bi kazalo lesene droge namazati s cementnim beležem ali s čim drugim? (V. P. v D.)

Odgovor: Svež les za droge se najbolje naredi, da je trpežnejši, z raztopino modre galice, ki se s silo vpoji v ves les. V to svrhu je seveda potrebna posebna naprava, ki jo rabijo za telegrafne droge. Tako z modrogalično raztopino prepojeni drogi so najmanj trikrat trpežnejši. Karbolinej nikakor ni slab, vendar na svežem lesu nima tistega učinka, kakor na suhem. Seveda mora biti karbolinej pravi, ne pa tisti, ki se po naših prodajalnah poceni ponuja. Les se mora z vročim karbolinejem dvakrat ali trikrat tako močno pleskati, kolikor ga more popiti. Vrhi drogov se posevno porežejo in z oljnato barvo prepleškajo, da jih od zgoraj dol voda ne zamaka. Mazanje lesenih drogov s cementnim beležem ni nič vredno. Boljši kakor leseni drogi so iz železa armiranega betona, ki so pač nekaj dražji, a so takorekoč za vedno. Taki cementni drogi se morejo doma narediti. Dovoljenje za izdelovanje se dobi od inženirja Evgena Pilza na Dunaju IX, Währingerstrasse 17., ki ima patent za Avstrijo.

Vprašanje 101. Moja 16 let stara kobila ima krvavo skalnico. To sem opazil pred tremi meseci ob napornem delu, ko se je tudi prehladila. Kobilu sem pustil, da je počivala, se je zelo popravila, a komaj sem pričel z njo zopet delati, pa ima zopet krvavo skalnico. Odkod prihaja krvava skalnica pri konju, kakšna bolezen je to in kako se zdravi? (I. G. v P.)

Odgovor: Vaša kobila je bržkone bolna v obistih in ima morda pesek v obistih ali pesek ter kamenje v mehuruju. Vsekakor morate vprašati živinozdravnika za svet, ki Vam da navodilo za zdravljenje, oziroma Vam pove, če je kobila sploh ozdravljiva.

Vprašanje 202. Pri nas imamo v gozdu sosedne občine skupno pašo in en posestnik je posekal ves les na svojih parceli, ki jo sedaj namerava pogozditi, in pravi, da se po pogozdenem delu ne bo več smelo pastl. Ker se je v tem gozdu odnekad paslo, vprašam, če sme posestnik vnovič

pogozdenega dela prepovedati skupno pašo? (M. J. v G.)

Odgovor: Če je dotični svet v katastru vpisan za gozd in kdo svoj delež pogozdi, potem je po gozdnem zakonu upravičen pašo toliko časa zapreti, da se mlado drevje dovolj zarase, da mu živina ne more več škodovati.

Vprašanje 103. Shramba, kjer imam kislo zelje, je zelo vlažna in vsaka kad za kislo zelje hitro strohni. Sedaj nameravam napraviti novo kad za kislo zelje ter jo nameravam zunaj in znotraj prepleškati z oljnato barvo. Ali bi oljnata barva ne ovirala kisanja zelja? (M. V. v K.)

Odgovor: Kisanje zelja povzročajo glive, ki potrebujejo za svoje življenje zraka, ki deloma prihaja skoz luknjice lesa k zelju. Če se kad prepleška z oljnato barvo, potem so luknjice zamašene, pristop zraka je oviran in zelje se slabo kisa. Pleskanje zeljne kadi z oljnato barvo torej ni priporočeno. Da se izognete nepravilnosti, Vam priporočamo shrambo zadostno prezračevati in zeljnato kad vsaj vsak teden enkrat na vseh straneh dobro zbrisati, da se sproti odstranjujejo glive-plesnivke. Tisti notranji del kadi, ki je prazen in se pri jemanju zelja iz kadi zmoči, je vselej sproti dosuhlega zbrisati. Tudi ni napačno kad zbrisovati z oljnato cunjjo, ki pa bodi prepojena z dobrim namiznim oljem, ki se na zraku ne posuši in torej lesnih luknjic ne zapre. Vsako leto jo je seveda poleti ali jeseni, kadar je kad prazna, dobro izprati ter jo je imeti do nove porabe hranjeno na suhem, na kakem zračnem in senčnem mestu.

Vprašanje 104. Imam sobo, kjer mi vsako zimo stene zelo močijo, zato prosim sveta, **kako bi zid posušil.** Čul sem o nekem popirju, ki se z njimi zid obije in potem omeče. Kakšen popir je to, kje se dobi in po kakšni ceni? (A. B. v V.)

Odgovor: Da je zid v sobi pozimi moker, more imeti več vzrokov. Bržkone je zid narejen iz kamnja, in če sega posamezno kamenje skozi vso debelost, pa se vsled slabega prezračevanja vlaga obarja na mrzlem zidovju. V tem slučaju zadostno in redno prezračevanje sobe veliko pomaga. Lahko je pa tudi mokrota v temeljnem zidu, ki se potem po zidu kvišku dviga. Kamenje iz takih sestavin, ki vlečejo vlago nase, tudi dela mokre stene. Od mokrih sten se mora ves omet odbiti, potem se nanje s pomočjo asfaltne lepila pritrdi asfaltni izolirni popir, ki se slednjič omeče. Preprosteje je, če se omet odbije, vse raze izpraskajo, zid nekaj časa pusti, da se suši, potem se najprej omeče z malto iz cementa, nato se stena prepleška z zmesjo iz kavčuka in asfalta in se slednjič pobeli. Vse tu navedene reči, njih cene in navodila za delo morete dobiti pri tvrdki Franc Schneider, Dunaj XIV/3, Pfeiffergasse Nr. 6.

Kmetijske novice.

Konjerejska zadruga v Lescah je prejela od radovljiske posojilnice 150 K podpore v prospeh konjereje. Zadrugni odbor je naročil v svoji seji 4. t. m. načelniku zadruge g. F. Žarku v Lescah, naj se javno zahvali za ta velikodušni čin sl. posojilnice v Radovljici, kar bodi tem potom zvršeno.

Čebelarški tečaj priredi kmetijska šola na Grmu v nedeljo in ponedeljek, dne 11. in 12. junija t. l. z naslednjim sporedom: V nedeljo, dne 11. junija od 2 do 4 popoldne: Življenje in razvoj čebel. Sovražniki in bolezni čebel. Od 4 do 6: Izdelovanje domačega in Dzierzonovega kranjskega panja ter razkazovanje raznih panjev s premakljivimi satniki. V ponedeljek, 12. junija od 7—11 dopoldne: Oskrbovanje čebel. Najvažnejše čebelarско orodje. Čebelna

paša. Pitanje čebel. Popoldne od 2 do 4: Razni roji. Vzgoja matic. Izdelovanje okvirčkov, vlivanje umetnega satja in pritrjevanje z žico. Poraba medu in voska. Pouk bo združen s praktičnim razkazovanjem v šolskem čebelnjaku. Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem s Kranjskega povrne ravnateljstvo stroške za pot, in sicer za železnico do Novega mesta in za prehrano po 2 K na dan. Kdor se želi tečaja udeležiti ali s podporo tečaj obiskati, naj se priklasi do 6. junija t. l. pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu.

Sestanek absolventov grmske šole. Na željo, izraženo od raznih strani, se priredi na Grmu tekom letošnjega leta sestanek učencev tega zavoda. Vse potrebne priprave za ta sestanek bo vodil poseben odbor, sestojč iz nekdanjih učencev. Da se dobe potrebni naslovi in da se določi najprikladnejši čas za ta sestanek, se vabijo že sedaj nekdanji absolventi, da prijavijo svoje naslove in svoje želje glede sestanka naravnost na ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu.

Vinogradniški tečaj. Kmetijska šola na Grmu priredi dne 9. in 10. junija dvodnevni vinogradniški tečaj z naslednjim sporedom: V petek, 9. junija od 2 do 4 popoldne: Najvažnejša poletna dela v vinogradu. Trtni škodljivci. — V soboto, 10. junija od 8 do 11 dopoldne: Zeleno cepljenje in ravnanje s cepljenimi trtami. Izbira gumijevih trakov. Praktično razkazovanje zelenega cepljenja. Popoldne od 2 do 5: Praktične vaje o poletnih delih v šolskem vinogradu v Cerovcih. Razkazovanje škropilnic in žveplalnikov. Vaje v zelenem cepljenju. — Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem s Kranjskega povrne ravnateljstvo stroške za pot, in sicer za železnico do Novega mesta in za prehrano 2 K na dan. Kdor se želi tečaja udeležiti ali pa s podporo tečaj obiskati, naj se priklasi do 6. juniju pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu. O priliki tečaja se med udeležence razdele zelni cepiči.

Vinogradniški tečaji. C. kr. vinarski nadzornik B. Skalický priredi tekom meseca junija naslednje tečaje za vinogradnike: V sredo, dne 7. junija ob treh popoldne na Suhorju pri Metliki; v četrtek, dne 8. junija ob 8 zjutraj v Semiču in ob treh popoldne na Riglju, občina Toplice; v petek dne 9. junija ob osmih zjutraj v državni trtnici v Rudolfovem (pri tej priliki se obenem vinogradnikom razdele zeleni trtni cepiči); v soboto, dne 10. junija ob osmih zjutraj v Novi Gori, občina Prečna; v ponedeljek, dne 12. junija ob 3 popoldne na Dolžu, občina Šmihel-Stopiče; v sredo, dne 14. junija v gori Straža pri Dobruški vasi, obč. Škocijan; v petek, dne 16. junija ob 8 zjutraj na Čatežu, občina Velika Loka, in ob treh popoldne v gori Gobnik, občina Moravče pri Sv. Križu, okraj Litija; v soboto, dne 17. junija ob osmih zjutraj na Veseli gori, obč. Št. Rupert; v ponedeljek, dne 19. junija ob treh popoldne v gori Lisec, občina Dobreč; v torek, dne 20. junija ob osmih zjutraj v Ambrašu in v sredo, dne 21. junija ob treh popoldne v Temenici pri Št. Vidu na Dolenjskem. — Ti tečaji se bodo vršili na prostem v vinogradih, in sicer le ob ugodnem vremenu. Poučevalo se bo pri njih v zelenem cepljenju in poletnem obzrovanju trt, zatiranju trtnih škodljivcev in boleznih, kakor tudi o poletnem in jesenskem delu v vinogradih teoretično in praktično.

Oddaja zelenih trtnih cepičev. Kakor vsako leto, se bodo tudi letos oddajali zeleni trtni cepiči iz državnih trtnic na Kranjskem vinogradnikom brezplačno, in sicer: v državni trtnici na Slapu pri Vipavi v petek, dne 2. junija v državnih trtnicah v Kostanjevici in v Črnomlju v četrtek, dne 8. junija, in v državni trtnici v Rudolfovem v petek, dne 9. junija t. l., vselej ob osmih zjutraj. — Oddajajo se samo cepiči priporočljivih žlahtnih vrst. Zglasiti

se je za nje takoj, bodisi pri delovodstvu dotične trtnice, ali pa naravnost pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem ustno ali pismeno, najpozneje pa na dan oddaje na mestu. Prej zglaseni imajo prednost.

Družbene vesti.

* P. n. gg. družbene ude nujno prosimo, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* Brez gnojenja s superfosfatom ni pričakovati dobrega ali sploh kaj prida pridelka pri ajdi. To naši gospodarji že skoraj splošno vedo, zato naročajo ob setvi strniščne ajde za naše razmere ogromne množine superfosfata. Lansko leto so družbeni ude naročili ob setvi ajde, t. j. v teku treh tednov, nad 80 vagonov superfosfata. Če naj se naročnikom točno in pravočasno postreže, naj ne odlašajo naročitve na zadnje dneve, temveč naj se požurijo z naročili. Toplo priporočamo skupna naročila po podružnicah ali po posameznikih, kajti pri naročilih v celih vagonih po 100 ali 150 vreč po 100 kg stane vožnja malo in družba more dati povrhu še znaten popust.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati, in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbijo za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni. Častita načelnštva, ki vzlic raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potom nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo, ker družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno spolnjevati.

* **Modra galica.** Prosimo vse podružnice, društva itd., ki smo jim letos galico poslali presto voznine do zadnje železniške postaje, da nam z obratno pošto vrnejo vozni list, kajti le v tem slučaju more družba zase pri železnici izposlovati povračilo polovične voznine. — Nekaj galice dobi družba pričetkom ali do srede junija. Ta galica se bo oddajala za dnevno nakupno ceno K 64.—

* **Trtne škropilnice** ima družba tudi letos v zalogi, i. s. dve vrsti: navadne škropilnice „Korona“ in škropilnice novejša sestave „Hero“, ki imajo tlačilno in brizgalno napravo, ki se izsnema, so močnejše in vsestransko priporočene. „Korona“ stane K 20.— „Hero“ pa K 32.— z zabojem vred.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 19 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7.— za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo izvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 561.—	K 594.—	K 627.—	K 660.—	K 693.—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri celim vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih velja cena K 6.— iz mejne postaje Červinjan.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se izvršijo naravnost iz tvornice in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornice za ceno, ki je dosti nižja.

Amonijev sulfat po 34.— K 100 kg iz Ljubljane. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskušen pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih letošnjih številkah, potem „Gnotravnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki letošnjega „Kmetovalca“.

* Čilski soliter po K 30.— 100 kg.

* Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* Vrtno gnojilo (mešano umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki vsebuje 7 % v vodi raztopne fosforove kisline, 6 2/3 % čistega kalija (ne žveplenokislega!) in 6 1/2 % dušika (5 % amonijevega dušika in 1 1/2 % dušika solitrne kisline) oddaja družba v množinah 5—20 kg po 40 h in v večjih množinah po 30 h kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 8. številki „Kmetovalca“.)

* **Sezamove tropine.** Družba je vsled ugodnega kupa večje množine najfinije zmletih svetlih sesamovih tropin ceno lahko za 1 K pri 100 kg znižala, vsled česar jih bo odslej oddajala po K 17.— 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega cenejšje od drugih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precij podražje, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošnji sodbi kmalu nastati. Priporočati je umnim gospodarjem, da si čim-

prej priskrbe zadostno množino teh tropin, Večjim odjemalcem, posebno onim na Krasu, lahko pošljemo te tropine iz tržaške zaloge in jim jih računamo po 16 K 25 h 100 kg iz Trsta.

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropin imajo zjamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

Oddaja kos. Družba ima v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah imamo trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	4 $\frac{1}{2}$	6	6 $\frac{1}{2}$	7	7 $\frac{1}{2}$	8
„ „ cm:	45	60	65	70	75	80

Cena: K 1.—, 0.90, 1.—, 1.—, 1.10, 1.20

Pri poštnih pošiljativah se zaračuni 30 h za ovoj in za vozni list. Na zahtevanje nekterih udev si je družba letos nabavila nekaj domačih tržiških kos, ki jih tudi po gornjih cenah oddaja. Kot posebna znamenitost glede kakovosti jekla in natančnega izdelovanja slove kose iz bavarskih in tirolskih tvornic. Družba si je letos za poskušnjo nabavila manjšo množino teh kos. Cene za komad so naslednje: za 67 cm dolge K 1.90 (zlata znamka z bikom, beloobrušene) „ 72 cm dolge K 2.— „ „ „ „

Te kose dobi družba sredi maja.

* **Prave bergamaške osle,** in sicer temnovišnjekaste podolgem žilaste, oddaja družba 24 do 25 cm dolge po 60 h, komad. Družba si je letos nabavila tudi nekaj zabojev neke posebno dobre vrste bergamaških kamnov, ki jih dosedaj ni bilo mogoče dobiti. Te osle so 28 do 29 cm dolge in veljajo K 1.60 h komad.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatev na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoje, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih

snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 15. maja 1911.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gosp. komercialni svetnik Povše, navzoči so bili odborniki gg.: Hladnik, Jan, Kalan, Kosler, dr. Lampe, A. Paulin, F. Pavlin, Piber, in družbeni ravnatelj Pirč. Svojo odsotnost so opravičili gg. odborniki baron Apfaltrern, podpredsednik Knez, baron Liechtenberg in ravnatelj Rohrmann.

Predsednik je sporočil odboru, da se je izvršil nakup plemenskih bikov vseh treh pasem, ki se v deželi rabijo, da je sam šel pogledat nakupljene bike, ki so v Medvodah bili kontumacirani, in da so bili poleg domá kupljenih živali zunaj dežele nakupljeni prav lepi biki-plemenjaki.

Družbeni tajnik je poročal o vršitvi akcije glede oddaje modre galice po znižani ceni s pomočjo državne podpore, razložil je težkoče, ki so nastale vsled pomanjkanja modre galice v Avstriji in vsled hitro rastoče cene temu blagu. Glavni odbor je vzel to poročilo na znanje, istotako tozadevno objavo, ki je bila v zadnji številki »Kmetovalca« objavljena ter vsem prizadetim korporacijam poslana. Ker je kupljeno galico takoj treba plačati, je glavni odbor pooblastil predsedništvo, da sme v slučaju potrebe najeti primerno posojilo, v kolikor ne bo mogla družba izhajati s svojim tekočim denarjem.

Predlogu kmetijskega ministrstva, da bi se nekemu posestniku na Ljubljanskem barju sezidal vzoren blev na račun državne podpore za povzdigo živinorejce iz zaklada, ki je ustanovljen glasom zakona z dne 30. decembra 1909, glavni odbor dogovorno z deželnim odborom ne more pritrditi, izrekel je pa željo, da kmetijsko ministrstvo to naredi iz svojih sredstev, oziroma naj dotični posestnik prosi za prispevek, kakor vsak drug kranjski živinorejec, ki se zida ali popravi po vzornih načrtih svoj blev.

Vsled došle pritožbe iz Dolskega pod Ljubljano, da dela na tamkajšnjih travnikih silno veliko škodo plevel voščec, ker više gori ležeče občine kosijo le starino in zato ob povdnjih voda kar naprej prinaša novo seme tega plevela, je glavni odbor sklenil obrniti se na c. kr. deželno vladu za odpomoč v zmislu § 3 dež. zakona z dne 11. februarja l. 1883, ki se tiče zatiranja predenice in drugega plevela. Vloge na deželno vladu je poslati v prepisu deželnemu odboru.

Na spis inženirja L. pl. Bernutha »Trst in Kranjska«, ki je bil doposlan od pisatelja družbi in se v njem trdijo popolnoma napačne reči na škodo onim kranjskim činiteljem, ki skrbijo za prospeh kmetijstva, je glavni odbor sklenil odgovoriti v družbenem glasilu »Kmetovalcu« ter primerno zavrniti neosnovana očitavanja.

Zaradi dobave plemenskih ovac bergamaške pasme in plemenskih koz naravnost iz Švice ali s Hesenskega se družbeno tajništvo pooblasti vse potrebno ukreniti in nakup takoj izvršiti, kakorhitro bodo to dovolile razmere, ki so nastale vsled kuge v gobcu in na parkljih, ki močno razsaja v Italiji, v Švici in na Nemškem.

Glavni odbor je vzel na znanje dovršeno bilanco o družbenem premoženju ter račun o družbenem denarnem prometu za l. 1910., ki oba izkazujejo lep gmoten družbeni napredek. Družba je imela preteklo leto 5,329.800-18 K prometa. Glavni odbor je izrekel družbenemu ravnatelju soglasno priznanje za vestno in varčno vršenje družbenega prometa. Na podlagi te bilance je glavni odbor sklenil dotirati pokojninski zaklad na družbene uslužbenke s 15.000 K, in sicer na ta način, da denar družbi ostane za promet, a dovoljena vsota se vknjiži na družbeno posvetstvo. Dalje je glavni odbor sklenil, dotirati cesarja Franca Jožefa I. jubil. zaklad za stare kmetijske posle s tako vsoto, da bodo odslej obresti zaostostovale za vsakoletni razpis večjega števila nagrad za stare kmetijske posle. Istotako se je dovolil družbenemu samostalnemu konjerejskemu odseku prispevek za odplačevanje enoletnih anuitet njegovega dolga, ki ga je naredil za nakup in razdelitev plemenskih kobil.

Plače uslužbencem v družbeni drevesnici in na družbeni podkovski šoli so se primerno uredile in vrhutega se je uredilo razmerje med družbo in med ravnateljem podkovske šole glede lečenja živine ter se je temu ravnatelju podelila pravica, da v okviru sklenjenih določeb skrbi, da pride v podkovsko šolo dovolj konj za podkovanje.

Glavni odbor je vzel na znanje rešitev c. kr. kmetijskega ministrstva glede predlogov, ki sta jih stavila v skupni seji dež. odbor in družbeni glavni odbor glede porabe fonda, ki je ustanovljen v prospeh živinoreje z zakonom z dne 30. decembra 1909. Glavni odbor je naročil tajništvu naj objavi v »Kmetovalcu« določila c. kr. kmetijskega ministrstva, ki se tičejo načina, kako je iz tega fonda izposlovati živinorejskim in pašniškim zadrugam ter posameznikom državne podpore za ustanovitev skupnih pašnikov. Pri tej priliki je glavni odbor po daljši razpravi na predlog družbenega predsednika sklenil svoječasno vložiti odločen ugovor proti nameri, da bi se ta fond porabil za kaj drugega, kakor je namenjen, in ostati na stališču, da je za melioracijo uporabljati le državni melioracijski zaklad.

Glavni odbor je vzel na znanje navodila deželnega odbora glede oddaje plemenskih živali in je sklenil deželnemu odboru sporočiti, da se bo teh navodil strogo držal.

Za premovanje goved, ki so ga štiri živinorejske zadruge priredile 4. t. m. v Škofji Loki, je glavni odbor svoječasno predlagal 1000 K državne podpore. Temu predlogu je c. kr. kmetijsko ministrstvo brzojavnim potom pritrdilo in se je podpora tudi že izplačala.

Prošnjo živinorejske zadruge za politični okraj Kamnik za državno podporo je glavni odbor sklenil toplo priporočiti.

Operat o zadevi zavarovanja živine, ki ga je poslal deželni odbor kmetijski družbi v poročanje, je glavni odbor sklenil v eni svojih prihodnjih sej vzeti v pretres.

Glavni odbor je sklenil začasno ureditev službenega razmerja inženirja Rataja, ki je kot živinorejski nadzornik iz deželne službe prestopil v družbeno.

Glavni odbor se je vsled prošnji živinorejskih zadrug v Vipavi in v Št. Vidu nad Vipavo načelno izrekel, da je vsekako še letos za Vipavsko dolino prirediti premovanje goved, ter je sklenil tozadevno takoj stopiti v dogovor z deželnim odborom.

Glavni odbor se je na podlagi od c. kr. deželne vlade predloženega prošnje izrekel, da se v eni občini dovoli poleg že obstoječega blagovnega semnja tudi živalski semenj in da se v eni občini semenj preloži na drug dan.

Na predlog odbornika g. Koslerja se je sklenilo c. kr. dež. vlado opozoriti na nedostatek, da je v mestni klavnici v Ljubljani vse polno golobov, ki istotako lahko povzročijo razširjanje kuge v v gobcu in na parkljih. Naj veljajo za to klavnico ista določila, kakor za kraje izven Ljubljane.

Za nove ude so se priglasili in so bili v zmislu družbenih pravil sprejeti gg.:

Rant Frančišek, nadučitelj v Radečah pri Zidanem mostu; Simončič Janko, tajnik okr. posojilnice v Radečah; Simončič Ivan, posestnik v Hotemežu; Novak Anton, posestnik v Njivicah; Kosem Matija, posestnik v Jagnjenci; Sotler Anton, trgovec v Radečah; Sotler Ivan, posestnik v Logu; Kozorog Josip, posestnik v Praprotnem; Može Ivan, posestnik v Potočah; Grželj Tomaž, posestnik v Dolenji vasi; Može Anton, posestnik v Dolenji vasi; Suša Josip, posestnik v Dolenji vasi; Škrlič Andrej, posestnik v Dolenji vasi; Može Matevž, posestnik v Dolenji vasi; Suša David, posestnik v Dolenji vasi; Suša Matevž, posestnik v Dolenji vasi; Dovgan Frančišek, posestnik v Dolenji vasi; Grahor Frančišek, posestnik v Dolenji vasi; Gostiša Frančišek, posestnik v Dolenji vasi; Škamperle Gregor, posestnik v Dolenji vasi; Može Jurij, posestnik v Dolenji vasi; Vidmar Frančišek, posestnik v Dolenji vasi; Hrahor Anton, posestnik v Dolenji vasi; Kozin Josip, posestnik na Studencu; Mrkun Frančišek, posestnik na Studencu; Smole Ivan, posestnik na Studencu; Škrbec Matija, posestnik v Gorenjem Jezeru; Kastelic Janez, posestnik v Sadu; Sredenšek Antonija, gostilničarka in posestnica v Sp. Hajdinu; Živinorejska zadruga v Št. Vidu nad Vipavo; Košorok Frančišek, posestnik v Prigoric; Starec Štefan, posestnik v Makošah Kete Anton, pos. v Dolenjah; Lemut Josip, posestnik v Žapužah; Kompare Frančišek, posestnik v Žapužah; Zore Ferdo, posestnik v Kranjski gori; Robič Josip, posestnik v Kranjski gori; Štefan Ivan, posestnik v Kotu; Jeršin Anton, posestnik in mesar na Primskovem; Kuralt Gregor, posestnik v Srednji vasi; Debeljak Valentin, posestnik v Srednji vasi; Boh Martin, posestnik na Grosupljem; Frančiškanski samostan v Mariji Nazaret; Razpor Frančišek, posestnik v Dupljah; Čebular Ivan, posestnik v Sadu; Obilčnik Frančišek, p. d. Lipe, posestnik v Lešah; Božič Ivan, posestnik na Dobravi; Juh Matija, posestnik na Kočuh; Križnik Tomaž, posestnik v Šmarjeti; Možina Ivan, p. d. Urbanč, posestnik v Dol. Logatcu; Musec Pavel, posestnik v Čevici; Rajner Matevž, posestnik v Logi vasi; Šerek Frančišek, posestnik v Štorovju; Dremelj Frančišek, posest. v Dragi; Drmastija Karol, profesor na slov. trgovski šoli v Ljubljani; Sedej Anton, posestnik in gostilničar v Vojskem; Lokajner Frančišek, posestnik v Lomnem; Šribar Josip, posestnik v Kalcah; Gričar Josip, posestnik v Kalcah; Gialusi Ivan, posestnik v Mal. Trnju; Štrk Andrej, posestnik v Dol. Lepi vasi; Kerin Josip, pos. v Ženjah; Turšič Alojzij, pos. v Ženjah; Božič Anton, pos. v Dol. Lepi vasi; Cerovšek Frančišek, pos. v Gor. Dulah; Čejnjevkar Josip, pos. v Ardrem; Žust Jakob, župnik v Vel. Trnju; Rudan Vinko, posestnik v Ardrem; Vajdič Mirko, posestnik v Ardrem; Wolf Tomaž, posestnik in župan v Dolah; Rauch Jakob, posestnik v Brstovcu; Jovan Janko, ravnatelj gospodarske zveze v Ljubljani; Kopina Josip, posestnik v Dol. Dulah; Praznik Josip, posestnik v Grmuljah; Libersal Alojzij, posestnik v Resi; Vinkšel Frančišek, posestnik v Gradacu; Kogovšek Frančišek, posestnik v Izgorju.

R a z g l a s

o oddaji plemenskih prasičkov.

Podpisani odbor bo oddajal, kakor doslej, plemenske mladice, mrjaščke in svinjice, pod nastopnimi pogoji:

1. Prasički se oddajajo po 10 in tudi več tednov stari, in sicer kakršne starosti se dobe.

2. Cene prasičkom so za polovico nižje kakor jih plačuje družba.

3. Oddajajo se ali sami mrjaščki ali pa svinjica z mrjašekom vred.

4. Kdor prasiče dobi, se mora pismeno zavezati:

a) da jih obdrži za pleme, dokler bodo sposobni;

b) da naznani odboru, kadar jih neha imeti za pleme;

c) da bo pripuščal mrjasca tudi svinjam drugih gospodarjev.

Došle prošnje bo odbor reševal povrsti, kakor bodo dohajale, in sicer vselej takrat, kadar dobi takih plemenskih prasičkov, ki pa seveda niso vedno v zadostnem številu na razpolaganje.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. aprila 1911.

Razglas

o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične dne 1. julija 1911.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogledovanja živine in mesa.

Kdor želi vstopiti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem ter ji priloži:

- 1.) rojstni ali krstni list,
- 2.) domovinski list,
- 3.) šolsko spričevalo,
- 4.) učno spričevalo v dokaz, da se je izučil podkovstva pri kakem kovaškem mojstru,

5.) župnikovo ali županovo spričevalo o poštenem vedenju.

Ubožni prosilci, ki se ne morejo šolati na svoje stroške, niti ne morejo pričakovati podpore od svojcev, morejo dobiti po 100 K podpore pri kmetijski družbi. Prosilec za podporo mora svoji prošnji poleg zgoraj navedenih prilog priložiti še:

- 6.) ubožni list in
- 7.) potrdilo, da je bil že 2 leti za kovaškega pomočnika.

Prošnje za sprejem v podkovsko šolo naj se pošljejo podpisnemu ravnateljstvu

do 15. junija t. l.

Šola traja do konca decembra 1911.

Kdor po končanem tečaju napravi skušnjo iz podkovstva, more po postavi iz 1873. l. dobiti patent podkovskega mojstra; brez skušnje pa sedaj nihče ne more postati podkovski mojster.

Pouk v podkovski šoli je brezplačen, učenci morajo skrbeti le za hrano in za potrebne učne knjige. Stanovanje imajo učenci v šolskem poslopju.

Učenci naj se zglase vsaj dva dni pred pričetkom tečaja v podkovski šoli na Poljanski cesti št. 57.

Ker je po slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izurjenih kovačev, pa tudi izurjenih oglednikov klavne živine in mesa, zato naj bi jskrbela županstva, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in mesoglednika.

Frančišek Povše,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Živinozdravnik **Lovro Tepina,**

ravnatelj podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 28. in 30. junija t. l., in sicer 30. junija skušnja iz podkovstva za kovače, ki niso obiskovali podkovske šole, 28. junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa.

Kovači, ki hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisnem ravnateljstvu do 15. junija t. l.

Ravnateljstvo podkovske šole v Ljubljani,

dne 6. maja 1911.

Živinozdravnik **Lovro Tepina,**
ravnatelj podkovske šole.

Št. 14127.

Razglas

o državnih konjerejskih darilih za kobile in žrebce, ki se bodo l. 1911. delila na Kranjskem.

Na Kranjskem se bodo leta 1911. delila državna darila za konjsko rejo:

- a) za kobile z žrebetom, ki še sesa ali je že odstavljeno;
- b) za mlade zaskočene kobile in
- c) za žrebce v naslednjih desetih konkurenčnih postajah:

dne **16. junija 1911** ob 9 dopoldne v **Lescah** za konje mrzlokrvnih plemen,

dne **17. junija 1911** ob 8 dopoldne v **Bohinjski Bistrici** za konje mrzlokrvnih plemen,

dne **19. junija 1911** ob 9 dopoldne v **Mengšu** za konje mrzlokrvnih plemen,

dne **21. junija 1911** ob 8 dopoldne v **Kranju** za konje mrzlokrvnih plemen,

dne **22. junija 1911** ob 8 dopoldne v **Škofljici** za konje žrebčarniškega plemena,

dne **23. junija 1911** ob 8 dopoldne v **Postojni** za konje žrebčarniškega plemena,

dne **11. julija 1911** ob 10 dopoldne v **Ribnici** za konje žrebčarniškega plemena,

dne **12. julija 1911** ob 8 dopoldne v **Velikem Gabru** za konje žrebčarniškega plemena,

dne **13. julija 1911** ob 9 dopoldne v **Mokronogu** za konje žrebčarniškega plemena,

dne **14. julija 1911** ob 9 dopoldne v **Šent Jerneju** za konje žrebčarniškega plemena.

Za delitev daril veljajo naslednje odredbe, ki so se ukrenile po dotičnih ukazih c. kr. poljedeljskega ministrstva z ozirom na razmere te dežele:

Določila o darilih.

1. Kot darila se bodo dajale srebrne krone, srebrne svetinje in priznanski diplomi; priznanski diplom prejme praviloma samo tisti konjerec, ki se je odrekel državnemu novčnemu darilo, priznanemu njegovemu konju.

2. Državna darila razdeli v vsaki konkurenčni postaji posebna v ta namen sestavljena obdarjevanska komisija, ki je sestavljena iz treh udov, ki imajo vsi trije pravico glasovati, in to iz dveh poslancev konjerejskega odseka za Kranjsko in iz zastopnika c. kr. državne žrebčarne v Gradcu.

3. Konj, ki je bil že obdarjen v kakšni obdarjevanski postaji z državnim darilom, je tisto leto izključen od nadaljnje konkurence za državno darilo v kakšni drugi postaji.

4. Pri obdarjevanju v eni konkurenčni postaji ne sme v eninisti kategoriji konj, sposobnih za darilo, biti obdarjenih več nego samo eden konj enega posestnika z državnim novčnim darilom. Kadar pa eden posestnik razstavi v eniteristi kategoriji več konj nego dva, je šteti to za zborni ali kolektivno razstavo ter jo obdariti samo z enim državnim novčnim darilom ali s častnim darilom.

5. Rod vsakega konja, ki se poganja za državno darilo, mora biti dokazan, in sicer če izvira od državnega žrebca ali od dopuščene zasebnega žrebca ali od svojega žrebca konjskega posestnika; v prvih dveh slučajih mora imeti s seboj predpisani spuščalni list.

6. Vsakemu konjskemu posestniku je dano na prosto voljo izvoliti si tisto konkurenčno postajo, kjer se more njegov konj glede na svoje plemo (žrebčarniško plemo, mrzlokrvna plemena) poganjati za darilo.

7. Kadar so konji, ki se poganjajo za darilo, enake kakovosti, imajo oni prednost, ki so vpisani v uradno pisani kobilji vpisnik. Konji v posesti konjskih kupčevalcev, ki niso obremenjeni konjereji, kakor tudi inozemski konji vobče, se ne smejo poganjati za državna darila.

8. Za darila se smejo poganjati:

a) Kobile z žrebeti, in to:

žrebčarniškega plemena v starosti od 5. leta naprej, če so zdrave, krepko in dobro oskrbovane in imajo svojstvo dobre plemenske kobile ter imajo s seboj svoje lepo žrebe pri sescu ali že odstavljeno, ki izvira od državnega ali dopuščenežnega zasebnega žrebca ali od svojega žrebca dotičnega kobiljega posestnika;

mrzlokrvnih plemen v starosti od 4. leta naprej pod zgoraj navedenimi pogoji.

Kobila z žrebetom, ki je bila že v prejšnjih letih enkrat ali večkrat obdarovana z državnimi darili, ni izključena, da bi se ne smela poganjati za daljnja darila.

b) Zaskočene kobile, in to:

žrebčarniškega plemena v starosti 4 do 5 let, če je dokazano, da so bile v obdarovanskem letu zaskočene;

mrzlokrvnih plemen v starosti 3 in 4 let, če je dokazano, da so bile v obdarovanskem letu zaskočene.

Dokazati je, da so bile te kobile po državnem ali dopuščenežnem zasebnem žrebcu ali po svojem žrebcu dotičnega kobiljega posestnika zaskočene.

Zaskočene kobile, ki so bile kot štiriletne, oziroma kot triletna obdarovane, smejo v naslednjih letih tudi kot petletne, oziroma kot štiriletne obdarovane biti.

c) Žrebice, in to:

žrebčarniškega plemena, enoletne, dveletne in triletna;

mrzlokrvnih plemen, enoletne in dveletne, če so bile od posestnika dobro izrejene, je misliti, da se bodo uspešno razvijale in lepo vzrasle, tako da obetajo v prihodnje postati dobre plemenske kobile.

Kadar se več žrebic poganja za darilo in se jih zdi več darila vrednih, se je ozirati v prvi vrsti na one, ki njih posestniki morejo s pismenim potrdilom župana in dveh prič ali drugače verjetno dokazati, da imajo take prostore, ki so potrebni za umno rejo njih žrebet, da se morejo pozimi in poleti na prostem gibati in bivati.

Žrebice, ki so bile kot enoletne, oziroma dveletne obdarjene, se smejo tudi v naslednjih letih kot dveletne, oziroma triletna obdariti.

9. Vsak konjski lastnik, ki prejme za plemenskega konja darilo, mora podpisati reverz, ki se z njim zaveže, da tega konja po izvršeni delitvi daril obdrži še eno leto ter ga prihodnje leto ob delitvi državnih daril pripelje pred obdarjevalsko komisijo, če je konj do takrat še živ, in da, če ne spolni katerega zgoraj navedenih obetov, brez ugovora povrne prejeto novčeno darilo c. kr. državni žrebčarni v Gradcu.

Konjereji, ki svojega konja, obdarovanega z državnim darilom, pred enim letom po izvršeni delitvi daril prodajo ali prepustijo drugemu konjereju na kmetih, da ga nadalje rabi za pleme, se lahko odveže povračila prejetega darila.

Pri obdarovanih kobilah z žrebetom se posestnik zaveže, da obdarovane kobile eno leto ne bo prodal; ta zavezanost pa se ne razteza tudi na žrebe obdarovane kobile, ker se ne obdari žrebe, ampak samo kobile.

Kadar bi bi bilo zaradi znatne oddaljenosti ali iz drugih tehtnih vzrokov združeno s posebnimi težavami pripeljati obdarjenega konja, mora posestnik poslati dotični obdarjevalski komisiji od občinskega predstojnika izdano izpričevalo, da je konj še v njegovi posesti.

Prepuščeno je obdarjevalski komisiji presoditi, če omenjeno izpričevalo zadostuje.

10. Razdelile se bodo: (glej tabelo spodaj!)

11. Konji morajo imeti s seboj predpisane živinske potne liste. Konji, ki ne pridejo ob zgoraj določeni uri na premovalni prostor, se ne pripuste k premovanju.

12. Zoper izrek obdarjevalske komisije ni priziva.

13. Posestniki triletnih za pleme sposobnih žrebcev se vabijo, naj jih ob priliki obdarjanja pripeljejo pred komisijo v ta namen, da se zapišejo, ker bi se utegnili pozneje kupiti kot plemenski žrebci.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 18. maja 1911.

Za c. kr. deželnega predsednika:

Rudolf grof Chorinsky s. r.

Listnica uredništva.

Ž. P. v D. Kakšno vino je po vinskem zakonu prepovedano točiti. — F. S. v Š. Sosed ni pod nobenim pogojem dolžan pustiti Vam, da bi stopali na njegovo streho, če hočete popravljati zid svoje hiše. — A. L. v V. Da dobite svet za pot, kjer hočete kopati pesek, se morate zasebi o poravnati z lastniki dotičnega sveta. Če pri tem delu morate posekati nekaj drevja, ki ga je zasadila komisija za pogozdovanje krasa, se morate glede dovoljenja nanjo obrniti z utemeljeno prošnjo. — P. K. v K. Če je sosed svojo hišo tako blizu Vaše postavil, da ne morete popravljati strehe na svoji hiši, ste bili upravičeni ugovarjati pri stavbinskem ogledu in se proti dovolitvi zidanja pritožiti na deželni odbor, če ste imeli kako tozadevno služnostno pravico, drugače pa nimate pravice do ugovora. — J. Z. v S. Svet za novo cesto se more le v nujnem slučaju, in sicer le sodnijskim potom razlastiti. — A. T. v Š. Da pri Vas lucerna le štiri leta dobro uspeva, prihaja brzkone od tod, ker imajo njive plitvo rodovitno plast in spodaj pesek ali grušč, lucernine korenine kmalu usahnejo.

V konkurenčni postaji	Kobile z žrebetom										Mlade kobile										Žrebice										Skupaj			
	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	svetlinje	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	svetlinje	darilo	krone	svetlinje								
Lesce	1	60	1	50	1	40	1	30	3	20	5	1	60	1	50	—	—	1	30	4	20	5	1	50	1	40	1	30	4	20	5	21	660	15
Bohinjska Bistrica	—	—	1	50	1	40	1	30	4	20	4	—	—	1	50	1	40	1	30	2	20	4	1	50	1	40	1	30	4	20	4	19	560	12
Mengeš	—	—	1	50	1	40	1	30	1	20	3	—	—	1	50	1	40	1	30	1	20	3	—	—	1	40	1	30	2	20	3	12	390	9
Kranj	—	—	1	50	1	40	1	30	3	20	4	—	—	1	50	1	40	1	30	1	20	4	1	50	1	40	1	30	3	20	3	16	500	11
Škofljica	—	—	1	50	1	40	1	30	5	20	4	—	—	1	50	1	40	1	30	3	20	4	1	50	1	40	1	30	4	20	4	21	600	12
Postojna	—	—	1	50	1	40	—	—	3	20	3	—	—	1	50	1	40	—	—	2	20	3	—	—	1	40	1	30	2	20	3	13	390	9
Ribnica	—	—	1	50	1	40	—	—	1	20	3	—	—	1	50	1	40	—	—	2	20	3	—	—	1	40	1	30	2	20	3	12	370	9
Veliki Gaber	—	—	1	50	1	40	—	—	1	20	3	—	—	1	50	1	40	—	—	2	20	3	—	—	1	40	1	30	2	20	3	12	380	9
Mokronog	—	—	1	50	1	40	—	—	3	20	3	—	—	1	50	1	40	—	—	3	20	3	1	50	1	40	—	—	3	20	3	15	450	9
Šent Jernej	1	60	1	50	1	40	1	30	3	20	5	1	60	1	50	1	40	1	30	3	20	5	1	50	1	40	1	30	4	20	5	21	680	15

Skupaj 4980 kron in 110 komadov svečinj.